

УДК 37.013.42(460)“1920/1929”

Зайченко Н. І.

д. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук

Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка

ІСПАНСЬКИЙ ЛЕКЦІЙНИЙ ДИСКУРС ПРО СОЦІАЛЬНУ ПЕДАГОГІКУ У 1920-Х РОКАХ: РОЗСТАНОВКА АКЦЕНТІВ

Іспанський лекційний педагогічний дискурс 1920-х років пронизаний рефлексіями стосовно соціально-педагогічної науки, її витоків, предметного поля, видатних представників. 18 травня 1921 року на зібранні Барселонського Товариства Друзів просвітництва сеньйор Едуардо Вінсенті (Eduardo Vincenti) представив доповідь на тему “Педагогічні питання: початкова школа, трудова школа та університет”. У своїй промові освітянин підкреслював, що сучасна школа має здійснювати передусім громадянське, соціальне, моральне та розумове виховання; від початкової освіти до університетської людина має набувати трудових навичок. Проблему освіти в Іспанії доповідач характеризував як “україн складну” і доводив необхідність втручання в освітню сферу з боку держави в усіх ланках, адже у країні велика нестача шкіл [1, с. 3].

У лекції Марселіно Домінго (Marcelino Domingo) “Соціальна педагогіка Наторпа” [2], прочитаній у Мадридському національному університеті 14 січня 1922 року, здійснювався аналіз поглядів німецького філософа Пауля Наторпа (Paul Gerhard Natorp) стосовно соціально-педагогічної науки.

Освітянин Мануель Рубіо (Manuel Rubio Cercas) в установі Католицької дії 28 березня 1922 року викладав лекцію на тему “Соціальна педагогіка” [3], у якій обґрунтовував значення суспільства у вихованні особистості. Лектор зосереджував увагу слухачів на таких

проблемних аспектах, як соціальна природа людини, суспільні класи, соціальні обов'язки особистості та багатьох інших.

Шкільний учитель Фернандо Сан Мартін (Fernando San Martin) у лекції “Соціальна педагогіка і вчитель”, викладеній в актовій залі Інституту Уески 28 липня 1922 року, розмірковував про становлення соціально-педагогічної науки, цитував Генріха Песталоцці, Пауля Наторпа та інших видатних педагогів. Лектор констатував: “Суспільство є основним вихователем. Суспільство виховує та навчає на вулиці, на площі, у театрі, всюди” [4, с. 583].

Фернандо Сан Мартін також доводив, що роль учителя у суспільстві має бути набагато ширшою за наявну в дійсності. Суспільна роль учителя не може бути обмежена індивідуальним навчанням дитини, не може зводитися лише до викладання. Вона полягає у соціальному вихованні дитинства, у спрямуванні людини на життя в спільноті, у сприянні організації і розвитку школи як демократичної інституції [4, с. 584].

Падре Фелікс Рестрепо (Felix Restrepo) у Католицькій університетській академії 2 квітня 1925 року розпочав викладання курсу лекцій із соціальної педагогіки. У ході першої лекції на тему “Виховання і суспільство” [5] було висвітлено питання про сутність виховання та фактори виховання. Фелікс Рестрепо наголошував на трьох важливих проблемах, що постали перед педагогічною наукою: по-перше, проблема явища культури в суспільстві; по-друге, проблема трансмісії культури; по-третє, інституції, що мають право виховувати, – родина, держава, церква. Лектор проаналізував вплив держави на виховання людини.

В іншій лекції курсу “Виховання і суспільна організація” [6], прочитаній 16 квітня 1925 року, Фелікс Рестрепо значну увагу приділив філософським і педагогічним вченням Джона Локка, Жан-Жака Руссо, Йоганна Гербарта, Отто Вільмана та інших, характеризував соціально-педагогічні ідеї зазначених європейських мислителів.

У лекції “Виховання і соціальне питання” [7] 23 квітня 1925 року Фелікс Рестрепо здійснював аналіз соціальної нерівності у суспільстві, соціальної політики у державі, підкреслював роль держави і церкви у розв’язанні “соціального питання”, пояснював значення всезагального просвітництва.

Іспанський освітянин Луїс де Сулуета (Luis de Zulueta) 25 грудня 1927 року у Гавані викладав шосту лекцію з педагогічного циклу, яку присвятив соціальній педагогіці. Лектор зосереджував увагу на тому, що між індивідуальною і соціальною педагогікою є велика суперечність, адже у кожній людині має плекатися неповторна особистість, проте ця особистість неможлива без суспільного буття [8, с. 28].

Учитель Давид Діас (David Diaz) на зібранні Організації “Валенсійська республіканська молодь” 10 березня 1928 року виступав із промовою “Соціальна педагогіка” [9], у якій робив наголос на актуальній необхідності світської освіти для всіх дітей в Іспанії, на відході від догматів церкви у навчанні.

Учитель Рафаель Реїна (Rafael Reina y Mendez) 15 листопада 1928 року викладав у народній школі Вільяманріке лекцію на тему “Соціальна педагогіка” [10]. То був лише один із науково-просвітницьких заходів, організованих педагогом для школярів.

16 червня 1929 року на шкільному святі у Касересі інспектор початкового навчання Антоніо де ла Камара (Antonio de la Camara) представив лекцію, присвячену соціальній та сімейній педагогіці. Провідна ідея лекції полягала в тому, щоби довести: сучасна школа не може діяти наодинці, у справі виховання значущі ролі виконують батьки, священники, влада, тобто різні соціальні суб’єкти [11, с. 7].

Список літератури

1. El problema de la enseñanza. Conferencia del Sr. Vincenti en el Fomento del Trabajo Nacional. *La Publicidad*. Madrid, Sabado 21 de mayo de 1921. № 12051, año XLI. P. 3.

2. Una conferencia de D. Marcelino Domingo en la Universidad. "La pedagogía social de Natorp". *Diario de la Marina*. Habana, Domingo 15 de enero de 1922. Nº 13, año XC. P. 1.

3. Sobre pedagogía social. Conferencia a las señoras. *Las Provincias. Diario de Valencia*. Valencia, Miércoles 29 de marzo de 1922. Nº 16361, año 57. P. 5.

4. San Martín F. La pedagogía social y el maestro. Conferencia dada en el Paraninfo del Instituto de Huesca el día 28 de julio de 1922. *La Escuela Moderna*. 1922. Nº 371, agosto. P. 575–585.

5. Academia Católica Universitaria. Conferencia del padre Restrepo, S. J. *El Universo*. Madrid, Viernes 3 de abril de 1925. Nº 10204, año XXVI. P. 1–2.

6. Pedagogía social. *La Prensa*. Madrid, Viernes 17 de abril de 1925. Nº 5378, año XIX. P. 2.

7. Academia Católica Universitaria. Última conferencia del padre Restrepo, S. J. *El Siglo Futuro*. Madrid, Viernes 24 de abril de 1925. Nº 5518, año XVIII. P. 3.

8. El individuo y la comunidad. *Diario de la Marina*. La Habana, Lunes 26 de diciembre de 1927. Nº 359, año XCV. P. 28.

9. Conferencia por David Díaz. *El Pueblo. Diario Republicano de Valencia*. Domingo 18 de marzo de 1928. Nº 12493, año XXXVI. P. 4.

10. Desde Villamanrique. *El Liberal*. Sevilla, Jueves 15 de noviembre de 1928. Nº 10341, año XXVIII. P. 2.

11. Imposición de una medalla al maestro y entrega de dotes infantiles. *Nuevo Día. Diario de la Provincia de Cáceres*. Jueves 20 de junio de 1929. Nº 866, año IV. P. 7.